

‘Wij wachten niet af’

Proeftuin Zwaagdijk is voortrekker in biologische bollenteelt

Proeftuin Zwaagdijk is een bedrijf voor praktijkgericht onderzoek in het Westfries kleigebied. Sinds 1999 doet de proeftuin onderzoek naar biologische teelten. "We wilden kennis opdoen die we ook in de reguliere teelt kunnen gebruiken," stelt directeur Johan Kos. Onderzoeker Yorick van Leeuwen vult aan: "Van onderzoek naar teelten zijn we nu mederegisseur. Wij zijn niet afwachtend, maar trekken er zelf aan in de biologische bloembollenketen."

Proeftuin Zwaagdijk ligt op zware kleigrond met een hoog organisch stofgehalte van wel 7%. 'Dat maakt de grond bij uitstek geschikt voor biologische tulpentelers', vertelt onderzoeker Yorick van Leeuwen. "Tulpen zijn natuurlijk vroeg, als de grond nog niet is opgewarmd en de stikstoflevering uit dierlijke mest nog niet optimaal is. Ook een strodek tegen het onkruid van 20 ton per hectare houdt opwarmen in het voorjaar tegen. Onze grond heeft een goede bewerkbaarheid en veel mogelijkheden met bemesting." Van Proeftuin Zwaagdijk is 4 hectare door Skal gecertificeerd als biologisch. Hierop teelt de proeftuin verschillende bolgewassen als tulp, iris en krokus. De bolgewassen staan in rotatie met biologisch geteelde aardappelen, ijsbergsla en andijvie, uien, winterpeen, sluit- en bloemkool en grasklaver. Zwaagdijk werkt projectmatig met overheidsfinanciering en ondersteuning van het bedrijfsleven. Maar investeert ook zelf: "We zijn een stichting die onderzoek uitvoert voor de agrarische sector. We maken elk jaar de nodige winst, die we dan weer investeren in innovatieve zaken, zoals ons biologische onderzoek. Daarvan betalen we ongeveer een kwart zelf," aldus Johan Kos.

Specialisatie

Teilers in het Westfries Kleigebied zijn sterk gespecialiseerd. Johan Kos ziet dat ook in de biologische sector: "Ook daar heb je specialisatie en telers

die grootschalig produceren en op de kosten letten. We zien biologische bedrijven die het heel goed doen. Juist de Noord-Hollandse gewassen als peen, kool, en bollen bieden mogelijkheden. Onze onderzoeksstructuur is daarop ingericht." Zwaagdijk doet onderzoek naar die specialistische gewassen voor zowel gangbare als biologische telers. De biologische rassen worden in een demonstratieproject getest op geschiktheid en bewaarbaarheid. Yorick: "We wedden niet op één paard. Van sluit- en bloemkool hebben we 0,3 hectare biologisch staan en 10 rassen. Dat lijkt meer op de praktijk." Ook voor aardappels, ijsbergsla en andijvie kijkt Zwaagdijk naar goede cultivars. Voor ijsbergsla is de zoektocht naar kroppen die zoveel mogelijk luis- en schimmelvrij blijven belangrijk. "Er zijn wel resistentere rassen, maar ook meerdere soorten luizen en schimmelfysio's. Dat maakt het lastig." In dit soort gevallen heeft Zwaagdijk veel baat bij de kruisbestuiving tussen gangbare en biologische: "Zowel de bloembollen als bijvoorbeeld de sluitkool telen we gangbaar naast biologisch, net als het afbroeien van bolbloemen in de kas. Innovaties die werken in de biologische teelt kunnen we dan toepassen in de gangbare teelt en omgekeerd. We maken bewust gebruik van die kruisbestuiving," stelt Yorick van Leeuwen tevreden vast.

Waterbroei

Het bollenonderzoek is gericht op bewaring, het vinden van geschikte nieuwe cultivars, onkruidbestrijding,

bemesting en de broeierij. "Het jaar 2005 was een kwalitatief heel goed teeltjaar, ook voor de biologische tulpen," zegt Johan Kos. "Daarvoor hadden de telers en wij ook wel eens problemen met de kwaliteit. Zoals de tulpengalmij, die tijdens de bewaring de aangelegde bloem aanvreet in de bol; pas als je de bol afbroeit merk je het, want dat komt er geen bloem of een beschadigde bloem." Zijn de bollen eenmaal geteeld, dan moeten er nog bolbloemen van opgekleefd worden. Yorick: "We kijken ook naar het afbroeien. Alle biologische telers in de praktijk broeien af op potgrond van afgegraven veengrond uit natuurgebieden. Wij zijn begonnen met het afbroeien op water. Want is afgegraven natuurgebied nou zo duurzaam? Maar watercultuur is verboden in de biologische teelt. Dat wil zeggen: tulpen afbroeien op alleen leidingwater mag wel, iets aan dat water toevoegen mag niet." Afbroeien van tulpen op alleen leidingwater bleek zo'n 10% verlies te betekenen in steelgewicht. "Steelgewicht, liefst van minimaal 25 gram, is belangrijk in de tulpenhandel. Door toevoegingen zoals varkensgiervanaderen we weer het steelgewicht

"We maken bewust gebruik van de kruisbestuiving tussen biologische en gangbare teelt"

Geheel rechts: Yorick van Leeuwen

van afbroeien op potgrond. Maar dat mag niet van Skal en het vereist een aanpassing van de regels op Europees niveau.”

De biologische onderzoeken worden begeleid door aparte stuurgroepen met biologische telers. “De stuurgroep levert ideeën, kennis en informatie. Zo weten we wat de problemen zijn, bijvoorbeeld bij het broeien van biologische lelies. Eigenlijk wil je leliebollen

“Als je het niet zelf doet, weet je het eigenlijk ook niet uit te leggen”

bewaren en dan gefaseerd broeien, zodat je van februari tot september bloemen kan leveren. Die spreiding is heel lastig, vooral vanwege de schimmel *Penicillium*. Met een mix van de juiste cultivarkuze, een goede teelstrategie, naogst behandeling met biologische ontsmettingsmiddelen en preparaten is een goed resultaat te behalen.” Het lelieonderzoek vond eerst plaats in Drenthe, maar is naar Noord Holland

verplaatst. “In Hollands Bloementuin, een 400 hectare groot duurzaam bloembollenproductiegebied in de Westpolder van Anna Paulowna, is 1 hectare apart gezet voor biologische teelt. Op 0,3 hectare daarvan telen wij biologische lelies voor een ketenproject waarin Florganic graag 100.000 takken lelies over het seizoen verspreid wil afnemen.” Op het perceel in Hollands Bloementuin worden in een bolvruchtwisseling vijf soorten biologische bollen achter elkaar geteeld. Eén van de andere teelten die Proeftuin Zwaagdijk onderzoekt is de *Crocus sativus* (zie artikel op pagina 8 van deze Ekoland).

Verbinding met gangbaar

De biologische bollentelers werken samen in de vereniging Biobol, waarvan Yorick van Leeuwen secretaris is: “Wij vinden de hele keten belangrijk. In Biobol zijn we mederegisseur in de bollenketen. Wij brengen de bollentelers bij elkaar, bepalen samen met de jongens een richting, kijken naar plantgoed en investeringen. We zoeken samen naar vernieuwing en verbreding. Natuurlijk blijft de teler zelf altijd de baas. Hij kiest uiteindelijk zijn eigen assortiment en areaal bolgewassen.” De bij Biobol aangesloten telers telen zo’n 14 hectare biologische bollen. Zeven van hen telen de bollen voor in totaal 1 miljoen snijtulpen in zes kleuren, waarvan vaste ketenpartner Florganic er 60.000 per week afneemt.

BEDRIJFSGEGEVENS

Proeftuin Zwaagdijk	
Omvang biologisch gedeelte:	4 hectare, + 0,3 hectare in Hollands Bloementuin en proef- en demovelden bij telers.
Oppervlakte:	45 hectare lichte rivierklei
Grondsoort:	zware klei (25 tot 30% afslibbaar) met hoog organisch stofgehalte van 7%
Teelten:	
bolgewassen:	tulp, iris en krokus
Volleggrondsroente:	ijsbergsla en andijvie, uien, winterpeen, sluit- en bloem- kool, plus aardappelen en grasklaver.
In Hollands Bloementuin:	lelie, tulp, krokus
Afzet bollen en bolbloemen:	Florganic
Groente:	diverse afnemers

Nieuwe cultivars worden door Zwaagdijk en de telers vooral beoordeeld op hun gebruikswaarde. Onkruidbestrijding is nog lastig. "We telen tulpen nu op bedden," vertelt Yorick. "We dekken de bedden dan af met stro. Maar dat middel is soms erger dan de kwaal met al die graanopslag. Alternatieven zijn dus welkom. Nu is er een mulchproduct van riet en papiercellulose met een speciaal bindmateriaal ertussen waardoor het een heel teeltseizoen blijft liggen, zelfs na flinke regenbuien. Het werkte prima in de bollenteelt. De importeur houdt de prijs nog een beetje geheim, dus we moeten nog maar zien of het wat wordt."

Door de eigen ervaring van Proeftuin Zwaagdijk begint de belangstelling bij gangbare telers langzaam te groeien. "Als je het niet zelf doet, weet je het eigenlijk ook niet uit te leggen," stelt Johan Kos. "Op open dagen ontvangen we zo'n 400 telers per keer. De helft loopt dan toch ook even naar de biologische proefvelden. Dan krijg je leuke discussies over virusbestrijding. Natuurlijk zijn er telers die negatief doen en het allemaal flauwekul vinden. Maar we krijgen er steeds meer gerichte vragen over." Yorick is het daarmee eens: "De open dagen zijn heel belangrijk voor ons. Dan spreek je echt de telers. In juni hebben we een dag over tulpenteelt. De biologische telers sluiten dan aan bij de gangbare telers. Die verbintenis maken we expres, om het biologische onderzoek ook bij de gangbare telers te profileren."

Leerlingen

Yorick van Leeuwen is blij met het biologische onderzoek: "Ik vind het een grote uitdaging. De combinatie van buiten en binnen werken en de contacten met de praktijk vind ik heel leuk. We doen geen onderzoeken om het onderzoeken, we doen wat de praktijk wil. En de biologische sector waar ik in werk bestaat uit een heel divers gezelschap met aansprekende figuren." Ook Johan Kos ziet volop mogelijkheden: "Samenwerken en specialiseren, allianties sluiten over de bedrijven heen, bij elkaar land huren. Daar moeten we het van hebben." Zwaagdijk wil dat voortzetten en in samenwerking met het Clusius College de opgedane biologische kennis verder verfijnen en uitdragen. Yorick: "Met deze opleiding voor landbouw en groen gaan we starten met het project Biotel, biologisch telen en leren." In de biologische tulpenbroeierij heb ik meerdere groepen leerlingen in de kas gehad. Dat is een andere manier van werken, maar je krijgt hele leuke discussies." "We zijn met het VMBO en MBO gaan overleggen omdat we merken dat er gewoon mensen nodig zijn in de land- en tuinbouw, ook in kaderfuncties," vult Johan Kos aan. "We willen ze enthousiast maken. Op een manier die ze bijblijft, dus een excursie naar een geschikt biologisch bedrijf en dan afsluiten bij McDonalds. Zo hopen we op een blijvende herinnering." ■

www.proeftuinzwaagdijk.nl

